

KOMT LAAT ONS BOUWEN

Bakht Singh

INLEIDING

De kinderen Israëls waren zeventig jaar in ballingschap in Babel en keerden tijdens de regering van koning Kores naar Jeruzalem terug (2 Kron. 36:22,23; Ezra 1:1-11). Toen ze terugkwamen zagen ze dat Jeruzalem en haar poorten verbrand waren en de muren afgebroken. Dit nieuws aangaande de toestand van Jeruzalem kwam Nehemia ter ore via enkele Joden (Nehemia 1:2,3). Toen hij hoorde hoe het met Jeruzalem en het volk van God gesteld was, begon hij onder tranen te bidden en te vasten. Hij herinnerde God aan Zijn belofte die Hij de kinderen Israëls gegeven had (Lev. 26:40-45). Maar eerst beled hij zijn eigen zonden, de zonden van zijn vaders huis en de zonden van het volk van God.

De toestand van vele gelovigen in onze tijd komt vrijwel overeen met die van de kinderen Israëls in de dagen van Nehemia. Er is een droevige onvruchtbaarheid onder hen, omdat ze God niet de plaats hebben gegeven die Hem toekomt, en omdat ze Zijn Woord en Zijn huis in hun leven veronachtzaamd hebben (1 Cor. 3:1-6). Alleen wanneer we onszelf verootmoedigen, ons tot God wenden met waarachtig berouw en Hem met ons gehele hart eren, kunnen we Zijn rijke zegeningen ontvangen. Als we voor God beven en onze zonden belijden, hoort God onze gebeden en vergeeft ons onze zonden en zegent ons. Omdat Nehemia in Gods belofte geloofde (2 Kron. 7:14) begon hij te bidden en rouw te bedrijven en te vasten, dagen lang. Ditzelfde principe geldt ook voor ons als gelovigen. Alleen als we ons verootmoedigen, onze zonden belijden en tot God bidden, kunnen we onze eerste liefde voor Hem terugwinnen. Dan begint God ook een werk in ons te doen en giet de geest der gebeden en voorbede uit (Neh. 1:5-8). Zo zien we dat ons leven alleen maar ten volle vruchtbaar kan worden, als we onszelf vernederen en onze fouten belijden en alles in orde maken met God. Dan zullen we ook de zegeningen van God terugvinden.

STERK UW HANDEN!

a) Toebereiding van de leider

God deed eerst een werk in het leven van Nehemia en door hem werden vele anderen opgewekt om Gods werk ter hand te nemen. In de geschiedenis van Gods volk kunnen we zien hoe God telkens weer een trouwe dienaar of een klein overblijfsel van Zijn volk verwekt om Zijn werk opnieuw te beginnen. De Here heeft altijd grote dingen voor Zijn volk kunnen doen vanwege de trouw van enkelen. God verlangt dat ieder van ons tot dat overblijfsel zal behoren. En door hun trouw en voorbede gaat Hij Zijn goddelijke voornemen en plan uitwerken.

Nehemia was erg bedroefd omdat de stad Jeruzalem verwoest lag en haar poorten door vuur waren verteerd (Neh. 2:3). Op dezelfde wijze voelen zij, wie Gods werk ter harte gaat, zich bedroefd als ze de armzalige en geestelijk slappe toestand van Gods volk zien. In vele delen van de wereld zien we in deze tijd onder de gelovigen geestelijke armoede en onvolwassenheid. Volgens Gods beloften staat Zijn grote macht ons ter beschikking; ons leven kan ten volle vruchtbaar zijn als we werkelijk begaan zijn met de droevige toestand van Gods volk en als we bereid zijn naar Zijn verlangen te handelen (Joh. 14:12, Op. 1:18). We hebben een levende Heiland, die gisteren en heden Dezelfde is en tot in eeuwigheid (Heb. 13:8). Als we Gods woord niet ten volle gehoorzaam zijn, wordt ons leven onvruchtbaar en de mislukkingen, nederlagen en geestelijke onvolwassenheid stapelen zich op.

Toen de kinderen Israëls in Babel waren, scheen er geen hoop te zijn om ooit naar Jeruzalem terug te keren, omdat ze ballingen waren en weinig in getal. Maar God hield zich aan Zijn belofte die Hij aan Zijn knecht Jeremia gegeven had. Zo kregen ze door de heidense koning Kores een kans om terug te keren (2 Kron. 36:22). Nadat de proclamatie door Kores gedaan was, begonnen ze naar Jeruzalem terug te keren. Ze zagen hoe Gods profetie uiteindelijk toch voor hen vervuld werd. Wat onmogelijk was, was mogelijk geworden.

b) Vertrouwen en gehoorzamen

Ook al maakte koning Kores in het openbaar bekend dat alle Joden die verlangden terug te keren, dat mochten doen, toch bleven er velen achter omdat ze niet bereid waren te geloven. Als wij ook nalaten Gods beloften te geloven

en te claimen, kan Hij evenmin in en door ons werken. Als gelovigen moeten we een rotsvast geloof in Gods beloften hebben en daarop gaan staan in onze noden en behoeften. Er zijn velen die zeggen dat ze in de bijbel geloven en toch niet doen wat er staat. Ze zijn meer geneigd om menselijke gewoonten, rituelen en praktijken te volgen. Aan de ene kant belijden ze dat ze God vertrouwen, maar aan de andere kant beginnen ze te bedelen als ze geld nodig hebben. Het is amusant dat sommigen grote genezingscampagnes houden en beweren dat ze vertrouwen dat God door hen heen zal genezen, maar als het op geld aankomt hebben ze datzelfde geloof niet, maar zien op mensen die hen financieel willen ondersteunen. Kan de God, die genezen kan, niet ook voorzien in al hun financiële noden? Ze volgen Gods Woord niet onvoorwaardelijk. Slechts door Hem en Zijn Woord onvoorwaardelijk te gehoorzamen kunnen we God voor ons zien werken. Volgens Joh. 15:7 moeten we in de Here Jezus Christus blijven door onder Zijn heerschappij te blijven. Door Hem in alle kleine dingen te gehoorzamen, moeten we door Hem geleid en bestuurd worden in elke stap van ons leven. We moeten Hem in alles gehoorzamen; alleen dan kunnen we de vervulling van Zijn beloften zien, namelijk: “Vraagt wat gij maar wilt, en het zal u geworden” (Joh. 15:7b). Zo heeft Nehemia geloofd en begon hij God te gehoorzamen, en God is van Zijn kant ook begonnen voor hem te werken.

c) Het gebedsleven

Vele mensen lopen met hun geloof in de Here Jezus Christus te koop, maar wanneer er moeilijkheden komen beginnen ze te jammeren. Ze geven op subtiële wijze hints over hun financiële noden aan anderen, soms zelfs in hun hardop uitgesproken gebeden. Maar bij Nehemia zien we iets dergelijks niet. Hij ging niet meteen naar de koning toe, ook al nam hij een belangrijke positie in en had hij gemakkelijk iets gedaan kunnen krijgen. Nee, hij bad eerst tot de God des hemels, voordat hij zijn verzoek richtte tot zijn aardse koning. Hij bad dat God hem wijsheid zou geven om zijn verzoek op de juiste wijze naar voren te brengen. Zo was hij afhankelijk van God voor ieder woord dat hij tegen de koning ging zeggen. Toen hij de koning zijn verzoek overbracht, was het gevolg daarvan dat de koning kon zien dat hij een man Gods was en dat de woorden die hij sprak woorden van God waren.

Het enige wat Nehemia de koning verzocht, was toestemming voor verlof, op dezelfde wijze waarop ambtenaren verlof vragen als ze dat nodig hebben (Neh. 2:5). Op dat moment was er een grote financiële nood: hij had dringend een grote som geld nodig voor het werk dat hem wachtte. Hij had gemakkelijk de koning om financiële hulp kunnen vragen, en de machtige koning had hem gemakkelijk kunnen helpen. Maar Nehemia wilde voor Gods werk niet afhan-

kelijk zijn van het geld van de koning. En toch zien we dat de koning hem niet alleen volmondig toestemming gaf om naar Jeruzalem te gaan (vers 6), maar dat hij tevens legeroversten en ruiters met hem meezond voor bescherming onderweg (vers 9). Zo zien we dat, als we met een last op onze knieën gaan, we niet alleen het voorrecht hebben dat we door Hem geleid en geregeerd worden, maar we ontdekken tevens dat Hij in alles voorziet wat nodig is voor onze veiligheid en ons welslagen. Zo bereikte Nehemia Jeruzalem, voorzien van alles wat nodig was.

SAMEN WORSTELLEN (ROM.15:30)

a) Een onderzoek instellen

Voordat Nehemia de gebroken muur begon te herbouwen, trok hij er op uit om zelf een onderzoek in te stellen naar de muren, die afgebroken waren, en naar de poorten, die door vuur verteerd waren. Voordat wij het huis van God kunnen herbouwen, moeten we allereerst de oorzaak van de verwoesting vaststellen, net zoals Nehemia rondging en de stad inspecteerde, de afgebroken muren en de verbrande poorten bestudeerde voordat hij de muren van Jeruzalem ging herbouwen.

In onze tijd zien we in vele plaatsen gelovigen en christelijke leiders bidden om opwekking onder Gods volk, zonder dat ze werkelijk willen weten wat de oorzaak van de geestelijke dorheid is. Door slechts gebruikelijke zinsneden als “wij hebben gezondigd” in hun gebeden te gebruiken, kunnen ze God niet zien werken in het midden van Zijn volk. Ze denken dat ze hun doel bereikt hebben door te bidden, terwijl ze het daarna weer vergeten. Evenmin als een patiënt genezen kan worden als hij naar de dokter gaat en niets anders tegen hem zegt dan eenvoudigweg dat hij niet goed in orde is, kunnen ook deze gelovigen geen opwekking verwachten als ze niet verder gaan dan een paar geijkte zinnestukjes in hun gebed te hanteren en niets anders. Tenzij de patiënt de dokter de bijzonderheden van zijn geval vertelt, kan de dokter hem niet onderzoeken of een diagnose stellen en hem op de juiste wijze behandelen. De muren van Jeruzalem waren afgebroken, maar het feit dat dit veroorzaakt werd door de zonden van de kinderen Israëls, had men niet onder ogen willen zien. Jarenlang bleef God hen waarschuwen door Zijn profeten, omdat Hij hen zo liefhad, maar ze bleven God ongehoorzaam en waren onverschillig ten opzichte van Zijn herhaaldelijk waarschuwen. Na hun voldoende kansen gegeven te hebben, zond God Nebucadnezar, de koning van Babel, en deze verwoestte hun stad, brak de muren af en verbrandde de poorten.

Ook in onze tijd zien we dergelijke situaties, met name dorheid en onvruchtbaarheid onder de gelovigen, omdat ze blijven volharden in menselijke gewoonten, tradities, rituelen en ceremonies in plaats van Zijn Woord te gehoorzamen en ze zien niet in dat dat de oorzaak van de problemen is.

Als iemand een sterk gebouw wil bouwen, dient hij allereerst een sterk fundament te leggen. In geestelijk opzicht is het ook zo. Onze Heer heeft gezegd dat, als wij ons huis op een rots bouwen, het niet zal instorten door wind, storm of watervloeden. De Here Jezus Christus Zelf is onze rots. We moeten op

Hem bouwen, die de rots is, dat wil zeggen, dat onze gang van zaken bij het bouwen op Zijn onderricht gebaseerd moet zijn, op Zijn bevelen, Zijn hemelse wil, Zijn hemelse plan, Zijn hemelse wijsheid en hemelse macht. In Ef. 2:20 lezen we: “gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl Jezus Christus Zelf de hoeksteen is”. Dat is hoe wij gelovigen een geestelijk huis moeten bouwen op een sterk geestelijk fundament. Velen vergeten deze eerste wet en proberen Gods huis te bouwen op zand, dat wil zeggen op dingen waar God niet achter kan staan en die geen stevigheid hebben zoals zand. Daarom zien we alles in duigen vallen. God geeft ons een zeer ernstige waarschuwing in Hebréeën 12:26, dat Hij alles doet wankelen wat van de mens is, alle door de mens gemaakte denominaties enzovoorts. Daarom moet wat we ook doen, gebaseerd worden op Gods Woord, anders draagt het geen vrucht en kan het de toets niet doorstaan.

b) De situatie onder ogen zien

Toen Nehemia de rampspoed zag waarin de stad verkeerde, informeerde hij ook anderen (Neh. 2:17). Velen boden zich aan om te helpen toen het werk begon. Hij vertelde hen ook dat Gods hand goed over hem geweest was (vers 18). Ook in onze tijd hebben we mannen als Nehemia nodig, waarvan de mensen kunnen zeggen: “Waarlijk, Gods hand rust op deze man”. Toen de mensen zagen dat Gods hand op Nehemia rustte, boden ze zich aan om mee te helpen. Maar toen de Horoniet Sanballat en de Ammonietische slaaf Tobia en de Arabier Gesem het hoorden, lachten ze en bespotten en verachtten hen. Hieraan zien we dat, als wij werkelijk een aandeel willen hebben in Gods werk, we zeker belachelijk gemaakt zullen worden door, en tegenstand zullen ondervinden van de vijanden van God. Dat is het eerste wapen, waarmee de duivel ons probeert te ontmoedigen en af te schrikken. Ten tijde van Nehemia waren deze drie de invloedrijkste mannen in de stad. In ieder land komen we mannen als Sanballat en Tobia tegen, die het werk van God krachtig tegenwerken. Zulke mensen kunnen ons inderdaad afhouden van het volgen van de Heer, als we niet intens bidden dat God ons sterkt. Wat voor werk we ook gaan doen voor de Heer, ze zullen ons bespotten om ons zo te ontmoedigen. Nehemia overwon al deze obstakels door gebed. Hij sloeg geen acht op hun gehoon, maar hield zijn aandacht gericht op God. Daarom kon hij met grote vrijmoedigheid zeggen: “De God des hemels, Hij zal het ons doen gelukken, en wij, zijn knechten, zullen ons gereedmaken en bouwen” (vers 20). Degenen onder ons die niet wedergeboren zijn en werelds zijn in hun denken, kunnen heel begaafd lijken, maar ze hebben geen deel in het werk van God, omdat ze niet door Hem geroepen zijn. Velen gehoorzamen God, maar als er moeilijkheden

komen, stellen ze meer vertrouwen in de gunst van rijke mensen dan in God. Maar Gods volk behoort niet afhankelijk te zijn van goddeloze en wereldse mensen, onder geen enkele voorwaarde. Door gebed en volkomen gehoorzaamheid aan God kunnen we beslist de vijand verslaan, die ons probeert tegen te houden en bang te maken als we vrijmoedig een standpunt innemen voor het werk van God. En zo heeft Nehemia, door in gebed op God te steunen niet alleen de tegenstand van de vijand weerstaan, maar hem ook verslagen.

We hebben uit Gods Woord gezien hoe onze geestelijke on-vruchtbaarheid alleen overwonnen kan worden door gehoorzaamheid aan Gods Woord. De afgebroken muren van Jeruzalem en de verbrande poorten spreken van de huidige verslechterende toestand van Gods volk in deze wereld. God heeft vele profeten gezonden om de kinderen Israëls te waarschuwen. Maar ze sloegen geen acht op hen en gehoorzaamden God niet ten volle, maar bleven tegen Hem in opstand komen, totdat Hij hen wel moest straffen. Overeenkomstig Zijn eerder gegeven waarschuwing zette Hij koning Nebucadnezar van Babel op om Jeruzalem te veroveren en het gehele volk gevankelijk weg te voeren. De muren van Jeruzalem werden afgebroken en de poorten verbrand. God zei hen door Zijn profeten dat Hij hen na zeventig jaar naar Jeruzalem terug zou brengen, en dat heeft Hij ook gedaan. Daarom gingen ze de afgebroken muren en de verbrande poorten herbouwen en werden zo medewerkers Gods. Op dezelfde wijze kunnen ook wij als gelovigen medewerkers van de Here Jezus Christus worden, nadat God ons met Zichzelf verzoend heeft door onze Here Jezus Christus, net zoals bij de kinderen Israëls na zeventig jaar ballingschap.

Eén van de vele namen die wij als gelovigen hebben is “medearbeiders Gods” (1 Cor. 3:9). Dit vinden we ook in 2 Corinthiërs 6:1, waar we lezen: “Maar als medewerkers Gods vermanen wij u ook de genade Gods niet tevergeefs te ontvangen”. Als God dat zo gewild had, had Hij ook anderen kunnen gebruiken om de muren van Jeruzalem te herbouwen, of Hij had dezelfde koning Kores kunnen gebruiken om zijn leger te sturen met bouwmaterialen om die muren te herbouwen. God had ook koning Artaxerxes en zijn mannen kunnen gebruiken om het in korte tijd te herbouwen. Maar Hij deed dit alles niet, omdat Hij dat voorrecht en die verantwoordelijkheid uitsluitend wilde verlenen aan Zijn volk. Alleen voor degenen die werkelijk wedergeboren zijn en de gave van het eeuwige leven ontvangen hebben is dit voorrecht om deel te hebben in het bouwen van Gods huis.

We worden echter niet gered om een kerkgenootschap of groep te bouwen. We zijn door Zijn Naam geroepen om Gods woonstede te bouwen, een hemels Huis. Volgens Efeze 2:22 worden we als gelovigen samengebracht om een woonstede Gods te worden, een tempel Gods. Deze tempel bestaat niet uit stenen en hout. Het is een eeuwige, geestelijke woonplaats en het voorrecht en de eer om deze te bouwen is voorbehouden aan Gods volk. Dit voorrecht werd

zelfs niet aan de engelen verleend, maar uitsluitend aan hen die gekocht zijn door het kostbare bloed van onze Here Jezus Christus.

c) De situatie overwinnen

1) Zich sterken in de Here

Nadat Nehemia naar Jeruzalem gekomen was en de toestand van de afgebroken muren en verbrande poorten der stad gezien had, ging hij anderen hierover aanspreken en maakte zich gereed om te herbouwen. Nehemia wist dat het God was die hem hierheen gezonden had en dat Hij Zelf de deur zou openen voor Zijn werk. Daarom had hij geloof dat God hem zeker zou helpen. Zonder dralen ging hij aan het werk en verdeelde het werk zodanig onder de mensen, dat allen een aandeel konden hebben in de moeilijke taak. De muren van Jeruzalem waren erg dik en hoog en daarom waren er geschoolde arbeiders nodig met ervaring. De muren waren er zo slecht aan toe dat het bijzonder moeilijk was ze te herbouwen. Evenzo, als we de dorre toestand van Gods volk nu zien, en erover nadenken hoe hierin verandering kan komen, lijkt dit misschien volslagen onmogelijk. Velen zijn ontmoedigd en zeggen: “Er is niets meer aan te doen; we moeten de toestand maar aanvaarden zoals die is. We leven per slot van rekening niet in de dagen der apostelen.” Anderen denken dat je gewoon door moet gaan en je moet aanpassen bij de tijd. Maar God is niet blij met de toestand van Zijn volk. Als u bereid bent Hem te gehoorzamen en te volgen, zal Hij u extra kracht en genade geven. We moeten niet vergeten dat God, ondanks al onze menselijke beperkingen en handicaps, ons op wonderbare wijze kan gebruiken, als we Hem maar willen vertrouwen en gehoorzamen.

2) Bereidheid om te werken

Nehemia verdeelde de gehele muur in verschillende secties, naar goddelijke orde. Niemand klaagde of maakte bezwaar dat hij een bepaald stuk van de muur had toegewezen gekregen, dat hem niet naar de zin was. Sommigen zoeken het werk graag uit naar hun eigen smaak en zeggen dat ze alleen maar één bepaald werk kunnen doen en niets anders. Bijvoorbeeld tijdens onze grote achtdaagse conferenties in India zeggen sommigen dat ze alleen maar kunnen afwassen en niets anders. Zelfs onder Gods dienstknechten zijn er velen die God willen dienen naar hun eigen voorkeur en zij weigeren zodoende zich te voegen in Gods plan en orde. Als ze bijvoorbeeld veel kinderen hebben, willen ze in een plaats zijn waar goede scholen, mooie huizen enzovoorts zijn. Ze gaan niet met vreugde overal heen waar God ze naar toe stuurt. Ze willen daar blijven, waar hun vrouw hen wil hebben. Sommige vrouwen kunnen hun man heel gemakkelijk op deze wijze sturen. Iemand zei eens tegen een vrouw dat de

man het hoofd is van het huis. Hierop antwoordde ze dat ze geloofde dat inderdaad de man het hoofd is, maar dat zij de nek was waar het hoofd op draait. Dat is niet volgens Gods Woord. Daarom lezen we dat Nehemia het gehele werk onder leiding van God opsplijste onder het volk, of ze nu rijk of arm waren, jong of oud, hij schonk geen aandacht aan enige overweging, behalve aan Gods leiding. We weten dat Gods orde en plan altijd het beste zijn en we moeten elke andere overweging uitsluiten. Als er moeilijkheden zijn zal Hij ons Zelf de kracht geven om ze te overwinnen; als er obstakels zijn zal Hij ze Zelf verwijderen en ze tot mogelijkheden maken. Alle mensen gingen van harte aan het werk en bouwden hard aan dat deel van de stadsmuur dat hun toegewezen was. Ze werkten met vreugde en geloof. Niemand van hen mopperde of zei: "Ik kan dat niet doen." We zien bijvoorbeeld in vers 3 dat alles wat ze deden met grote zorg en grondigheid gedaan werd.

Dit is een groot geheim voor het leven van een gelovige. Wat we ook doen, we moeten ons werk van harte verrichten, als voor de Here (Col. 3:23). Als gelovigen in de Here Jezus Christus behoren we ieder karwei of werk wat ons opgedragen wordt, hetzij thuis of elders, van harte te doen.

In een zeker ziekenhuis was een verpleegster die gelovig was en ze was zeer gewetensvol in haar werk. Na enige tijd moest ze dienst doen op een nieuwe afdeling en daar begon ze, zoals gewoonlijk, haar plichten van harte en nauwgezet te doen; alles op de afdeling hield ze netjes en schoon. Toen een patiënte dit zag, vroeg deze haar wie de afdeling kwam inspecteren. Ze antwoordde: "Niemand". De patiënte bleef doorvragen waarom ze dan zo hard werkte. Ze merkte op dat de verpleegsters die voor haar op die afdeling gewerkt hadden, niet zo trouw en nauwgezet hun plicht hadden gedaan. Hierop antwoordde de verpleegster dat ze niet werkte om een mens te behagen, maar alleen de Here Jezus Christus, die haar Verlosser was.

We moeten leren om bereidwillig elke klus aan te pakken, die de Here ons toevertrouwt. Toen ik me voor de dienst van de Heer gaf in het jaar 1932, beloofde ik de Here dat ik nooit enige voorkeur zou hebben wat betreft werk, voedsel, klimaat of wat ook en dat ik bereid zou zijn overal heen te gaan waar Hij me zou zenden, of het nu een stad was of een dorp of een heel moeilijke plaats. Ik geloofde dat Hij me niet alleen zou laten en dat was mij genoeg. Hij gaat voor ons uit, en komt achter ons aan, gaat met ons en geeft ons extra en voldoende sterkte voor ieder werk dat we doen, mits het naar Zijn volmaakte wil en plan is.

Bij het herbouwen van de muren van Jeruzalem kwamen ook mensen helpen die geen opleiding hadden als timmerman of metselaar, maar toch aanvaardden ze het werk omdat het van God was. Dientengevolge gaf God Zelf hen de bekwaamheid en kennis die in dit werk noodzakelijk waren. Maar er waren er ook die het werk niet van harte deden. We kunnen uit Nehemia 3:5

vernemen dat, hoewel de aanzienlijken niet weigerden om te werken, zij toch hun schouders niet onder het werk zetten.

Als we tijdens onze achtdaagse conferenties om vrijwilligers vragen voor verschillende karweitjes, melden sommigen zich aan en werken dan de eerste dagen met plezier, maar naarmate de tijd verstrijkt verliezen ze hun belangstelling en vergeten dat, als hun een aandeel in het werk in het huis van God is toevertrouwd, ze dat ook volledig moeten doen.

3) *Vreugde in het samenwerken*

In het derde hoofdstuk van Nehemia lezen we dat iedereen een belangrijke taak kreeg, ongeacht zijn status, of hij nu priester was of zalfbereider, handelaar of goudsmid (vers 8, 31, 32). Hoewel Sallum de overste was van half Jeruzalem (vers 12) meldde hij en zijn dochters zich toch aan voor het werk. De hogepriester Eljasib en zijn broeders vervulden een leidende rol in het werk des Heren (vers 1).

In onze tijd zien we dat zelfs onder dienaren Gods de meesten geen inspannend of moeilijk werk willen verrichten, en ze verwachten dat ze anders behandeld zullen worden, omdat ze beter en meer zijn dan de anderen. Wij allen behoren een aandeel in het werk van God te hebben, ongeacht wie we zijn en welke achtergrond we hebben. De les die we hier moeten leren is de bereidheid om Hem te dienen en onder Zijn goddelijk bevel te blijven. In het huis Gods kunnen we niet zelf kiezen, maar moeten we alleen Gods wil doen; Zijn bevel en Zijn plan behoren ons belangrijkste doel te zijn. Als de mensen Nehemia niet hadden gehoorzaamd, zouden de muren van Jeruzalem niet gebouwd zijn. Vanwege hun gehoorzaamheid aan zijn leiderschap ging het werk, ondanks de tegenstand van de vijand, gestadig door totdat het helemaal klaar was. Dit was alleen mogelijk omdat het volk Nehemia niet lastig viel met vragen om speciale gunsten of vrijstellingen.

De Here Jezus is onze hemelse Nehemia. Hij heeft het volmaakte plan om het nieuwe Jeruzalem te bouwen. Als wij allen Gods orde en plan voor Zijn huis volgen, en de Here Jezus Christus als Hoofd aanvaarden en alles doen als voor Hem, dan alleen hebben we de eer om leven door ons heen te zien stromen naar anderen. Zo werken wij als Zijn medewerkers. De Here schrijft alles op wat we doen en hoe we het doen. Laten we dit geheim leren om van ganser harte ons aandeel in Gods werk te verrichten volgens Zijn plan en orde. Dan zullen we verbaasd staan als we zien hoe God extra kracht, genade en wijsheid geeft voor wat voor werk we ook doen. We zullen tevens geestelijke eenheid en liefde onder elkaar ervaren (Joh. 13:35).

4) *De vijanden wegbidden*

We hebben reeds gezien hoe de afgebroken muren en verbrande poorten

van Jeruzalem spraken van de onvruchtbare levens van veel van Gods kinderen over de gehele wereld. We hebben tevens gezien dat dit het gevolg was van de rebellie en zonde van de kinderen Israëls. Ook nu kunnen we veel dorheid onder Gods volk constateren wegens hun zonde en ongehoorzaamheid aan God. Maar de God der genade heeft altijd een overblijfsel gebruikt om nieuw leven onder Zijn volk te brengen, zodat ze ten volle kunnen binnegaan in Zijn verlossing. God gebruikte Nehemia en zijn medewerkers om de muren en poorten van Jeruzalem te herbouwen. Zij die God wilden gehoorzamen en deel wilden uitmaken van dit overblijfsel, moesten bereid zijn allerlei tegenstand, spot en hoon te ondergaan, evenals Nehemia en zijn helpers. Sanballat was de voornaamste spotter en vervolger (Neh. 4:1). Hij had een compagnon genaamd Tobia (vers 3). Deze twee mannen waren zeer gezien. Wij als Gods dienaren zullen ook tegenstand ondervinden van de machtige, invloedrijke mensen, de zogenaamde christelijke leiders.

In het jaar 1941 ondervonden we tegenstand van de leiders van verschillende kerkgenootschappen in Madras. Sanballat en Tobia hadden hun hoge positie kunnen gebruiken om de bouw van de muur van Jeruzalem te bevorderen, maar ze misbruikten hun positie daarentegen om Gods werk te hinderen en vijanden te worden van Zijn dienaren. Paulus zegt in Philippenzen 2:21: "...want allen zoeken zij hun eigen belang". Toen we net in Madras begonnen, waarschuwde God ons en leerde Hij ons hoe wij moesten reageren op dergelijke tegenstand. Voordat wij ons centrum "Jehovah Shammah" in Madras betrokken, hadden enkelen van ons een last om de hele nacht in gebed te zijn. We wisten van te voren dat we veel vervolging en aanvallen van de vijand tegemoet konden zien. Tegelijkertijd wisten we dat we, tenzij we met volharding baden, de tegenstand niet zouden kunnen weerstaan. Daarom besloten we om een berg in de omgeving op te gaan en daar een hele nacht te blijven bidden. We waren met zo'n 25 à 30 broeders. Toen we daar aankwamen, zagen we dat er veel oude graven waren en het wemelde er van de schorpioenen en duizendpoten. Na enige tijd Gods Woord gedeeld te hebben, begonnen we te bidden. Deze schorpioenen en duizendpoten werden aangetrokken door de heldere petroleumlampen die we meegenomen hadden. We bleven ze doodslaan zodra we ze zagen aankomen. Het was een merkwaardige ervaring, aan de ene kant baden we de gehele nacht en aan de andere kant waren we bezig het ongedierte dood te slaan. Vroeg in de morgen konden we de zon zien opgaan boven Madras. Toen sprak de Heer op duidelijke en niet mis te verstane wijze dat we hevige tegenstand en vervolging zouden ondervinden, even pijnlijk en giftig als de steken van schorpioenen en duizendpoten. De Here bemoedigde ons ook en zei dat we niet bang voor hen hoefden te zijn, omdat deze mensen, ook al zouden ze proberen ons kwaad te doen, daarin niet zouden slagen, want evenals we de schorpioenen en duizendpoten hadden kunnen overwinnen, zouden we ook in staat zijn degenen die ons

wilden tegenwerken en vervolgen te overwinnen. Wat de Heer door de schorpioenen en duizendpoten had gezegd, bleek in de komende jaren maar al te waar te zijn. En zo bleek ons volhardend bidden een grote hulp en bemoediging.

Wij kunnen de vijand niet door onze wijsheid, onze slimheid, talenten, gaven of door onze eigen kracht overwinnen. Wij kunnen nu getuigen dat de Here Zijn belofte gedurende de afgelopen 31 jaar trouw heeft gehouden. Hoe meer de mensen probeerden het werk Gods tegen te staan, hoe meer we gezegend werden. Eerst gebruikten ze de wapens van spot en hoon, zoals we in vers 1 gezien hebben. Deze wapens gebruikt de vijand dikwijls om Gods werk te beletten. De duivel gebruikt voor dit doel vaak de leidende figuren, in de hoop dat de spot en hoon van de leiders Gods werk doeltreffender schade zal toebrengen.

Sanballat en Tobia hadden niet alleen een belangrijke positie in Jeruzalem, maar ze hadden ook veel geld. Ze waren zo trots op hun positie, land, gezag en geld, dat ze zich niet ontzagen om mensen die God wilden dienen en gehoorzamen bespottelijk te maken. Ook wij hebben ditzelfde hier in India gezien. Leidinggevende figuren van scholen, ziekenhuizen en andere instellingen, die veel geld hadden, steeg de macht die ze hadden naar het hoofd. Ze maakten degenen die zich wilden laten dopen bespottelijk en zeiden: “Wie zal je nu moeten begraven? Wie wil nu nog met je trouwen? Wie zal je ooit nog een baan geven? Wie zal je te eten geven?” enzovoorts. De duivel heeft ditzelfde wapen door de eeuwen heen gebruikt tegen Gods dienaren die Hem wilden dienen en gehoorzamen. Maar we danken en prijzen God voor ons sterke en effectieve wapen van gebed, dat krachtig genoeg is om de vijand te verslaan. Als we God volledig willen gehoorzamen, moeten we ook bereid zijn om allerlei tegenstand en spot te ondergaan. Toen Nehemia en zijn helpers door de vijand werden aangevallen, begonnen ze te bidden. Hoe meer ze door de vijand werden aangevallen, hoe meer ze gingen bidden. Zo werden ook wij niet ontmoedigd door al de aanvallen van de vijand, maar we bleven bidden en Gods hulp zoeken. We hebben door ervaring ontdekt dat mensen die ons aanvankelijk bespotten, ons nu vragen hen te komen helpen, voor hen te bidden, of evangelisatiecampagnes in hun woonplaats te houden. Als wij geduldig al het spotten verdragen, zal de Here ons te Zijner tijd helpen en ons kanalen van zegen maken voor hen die ons eerst bespotten. Onze plicht is trouw te zijn aan de hemelse visie en te volharden in het gebed.

In hoofdstuk 4 vers 6 lezen we dat het volk lust had om te werken. Ze vorderden gestaag met hun werk, omdat God hen toonde hoe ze het moesten doen. Soms brengt de vijand onenigheid en verdeeldheid onder de gelovigen, om het werk Gods te verhinderen. Om de eenheid des geestes te bewaren moeten we veel bidden.

Toen Sanballat en Tobia het werk van God niet konden stoppen door spotten en schimpen, werden ze des te bozer en begonnen geweld te gebruiken.

Ze gingen toen een samenzwering tegen Nehemia en zijn collega's smeden. Ze dachten dat ze door dreigementen en geweld Gods werk wel zouden kunnen stoppen. Maar ook hier is gebed het wapen om de vijand te verslaan (vers 9). Om die reden hebben we in onze gemeenten veel gebed, soms hele gebedsnachten. Alleen door overwinnend gebed kunnen we de vijand verslaan.

De vijand kan bittere tegenstand ontketenen tegen Gods volk en dienst-knechten. Slechts door volhardend worstelen in de gebeden kunnen we de aanval van de vijand zeer beslist afslaan. Zie maar hoe de Here Jezus Zelf bidt voor Simon Petrus in Lucas 22:31,32: "Simon, Simon, zie de satan heeft verlangd ulieden te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zou bezwijken".

5) *Het puin opruimen*

Nehemia 4:10. Omdat de muren verbrand waren lag er overal veel puin. Om een sterke muur te kunnen bouwen, moesten ze eerst al het puin opruimen. Dit puin spreekt van menselijke gewoonten, tradities en praktijken. Als we willen dat Gods werk sterk is, moeten we al dergelijk puin verwijderen (Marcus 7:1-13).

We hebben gezien hoe op vele plaatsen de leiders van allerlei kerkgenootschappen Gods woord naast zich neerlegden en hoe ze vast bleven houden aan menselijke gebruiken, rituelen, e.d. die ze aan hun voorvaders hebben ontleend en niet aan het Woord van God.

We kennen ook nog ander puin. Sommigen zijn eerzuchtig en willen de eerste plaats in de gemeente innemen. God Zelf roept sommigen als herders, sommigen als evangelisten en anderen als predikers, enzovoort. Als Hij ze roept, stelt Hij ze ook aan en bereidt ze daartoe. We hebben in sommige gemeenten gezien dat degenen die ambities hadden voor een hoge positie in de gemeente, veel puin in de gemeente brachten in de vorm van partijschap, verdeeldheid en onenigheid. Tenzij dit puin opgeruimd wordt kan Gods werk niet volgens Gods Woord geschieden en wordt Zijn hemels plan niet verwezenlijkt.

Nehemia 4:19: "Het werk is groot en uitgebreid en wij zijn langs de muur verspreid, ver van elkander". Als het werk van de Heer toeneemt, kunnen we niet meer zo vaak als we zouden willen bij elkaar komen voor gemeenschap. Dit brengt zwakheid in de gemeente. Deze zwakheid geeft ruimte voor het puin van onverschilligheid tegenover elkaar. Om deze moeilijkheid uit de weg te ruimen, moeten we ons extra moeite geven om bij elkaar te komen voor gemeenschap. God zal ons daarin zegenen.

GOD ZAL HET WERK DOEN GELUKKEN

a) Nehemia 5: armoede en toch voorspoed

We hebben reeds gezien hoe de kinderen Israëls, toen ze de muren en poorten van Jeruzalem gingen herbouwen, veel tegenwerking ondervonden van hun vijanden. Nu zien we hier hoe ze problemen kregen die Gods werk en hun volledige gehoorzaamheid hinderden. Omdat ze niet genoeg liefde onder elkaar hadden, kwamen er vele problemen. Er was in die tijd een hongersnood in het land, en door hun daaruit voortvloeiende armoede moesten ze hun wijngaarden, huizen en velden verpanden (hfd. 5:3,4). Sommige Joden leenden geld aan de armen tegen woekerrente. Als gelovigen is het onze plicht hen die in nood zijn te helpen. Als we dat nalaten, belemmeren we Gods werk. Als Gods kinderen kunnen we niet bedelen om geld of voedsel (Ps. 34:11; 37:25). Gelovigen die God niet kunnen vertrouwen en de gewoonte hebben om geld en hulp te bedelen, blijven hun leven lang bedelaars. Zij die behoeftig zijn moeten leren bidden voor hun noden. Degenen die meer hebben dan ze feitelijk nodig hebben, hebben de plicht om te bidden, zodat ze op hun hart krijgen wie er hulp nodig hebben. Als dat overeenkomstig Gods leiding gebeurt, kan er in veel behoeften voorzien worden en wordt er geen verlies geleden.

Enkele jaren geleden logeerde ik bij een arme familie, fijne gelovigen. De man was net zijn baan kwijt. Op een dag was er helemaal niets meer te eten in huis, zelfs geen stuk brood. Maar allen, inclusief de kleine kinderen, begonnen zonder mopperen te bidden. Ze vertrouwden dat God in hun behoeften zou voorzien en daarom was het niet nodig dat ze gingen bedelen. Terwijl we nog aan het bidden waren, hoorden we plotseling op de deur bonzen. Toen de deur geopend werd, lag daar een zak met brood, groenten en ander voedsel, voldoende voor het hele gezin. Als wij als gelovigen beginnen te bedelen, is God daar niet blij mee en wij blijven bedelaars.

De eerste les die de Heer me leerde in het begin van mijn christenleven was dat ik niemand iets over mijn behoeften zou zeggen, hetzij door woorden of door stille wenken, maar dat ik alleen tot de Here zou gaan in gebed. Er waren momenten dat ik dagenlang geen voedsel had en bovendien moest ik lange afstanden lopen.

Eens was ik erg hongerig. Ik dacht bij mijzelf: “Ik kan niet iemand om voedsel vragen of gaan bedelen. Als ik nu eens tegen etenstijd naar het huis van mijn vriend ga, dan vraagt hij mij vast en zeker te blijven eten. Dan zal ik zeggen: “Nee, dank je”. Als hij me dan opnieuw vraagt, zeg ik nog eens: “Nee,

dank je”, maar als hij me voor de derde keer vraagt, dan zal ik blijven eten. Zo ging ik naar zijn huis en het gebeurde precies zoals ik gedacht had en ik bleef eten in zijn huis. Na een paar weken kwam dezelfde verzoeking opnieuw. Ik voelde me erg hongerig en ik was van plan om naar mijn vriend te gaan in de hoop dat de geschiedenis zich zou herhalen. Toen ik onderweg was, bestrafte de Heer me en zei: “Waar is je geloof?” Ik antwoordde: “Heer, ik ben niet van plan om voedsel te vragen of te bedelen. Alleen als hij blijft aandringen nadat ik twee keer geweigerd heb, dan blijf ik eten”. Toen vroeg de Heer: “Wat is je motief om naar je vriend toe te gaan?” Toen schaamde ik me. Ik vroeg de Heer meteen me te vergeven. Ik beloofde Hem dat ik nooit weer met mijn eigen noden naar iemand toe zou gaan, omdat Hij mijn levende Voorziening is (Ps. 23:1). Zo gaf de Heer mij een sterk geloof. De Here zal in al onze noden voorzien zolang wij Hem blijven vertrouwen. Als wij Hem ten volle vertrouwen zullen we Zijn trouw ondervinden.

Maar we moeten ook bereid zijn aan behoeftigen uit te delen als de Here ons daarin leidt. We moeten de Heer vragen of Hij ons mensen wil laten zien die onze hulp nodig hebben. Er zijn vele gelovigen die genoeg hebben om aan de behoeftigen uit te delen, maar ze zijn niet van plan het met anderen te delen. Ze zijn op zichzelf gericht en daardoor komt er gemopper, haat en jaloersheid in hen op. In Handelingen 6:3 lezen we hoe ze in de eerste gemeente hun problemen oplosten door mannen, die goed bekend stonden, vol van Geest en wijsheid aan te stellen. In onze tijd komen we mensen tegen die naar macht en gezag streven en daarom graag oudste of diaken willen worden. Ze hebben geen liefde of zorg voor de arme gelovigen. Ze willen alleen maar de eerste plaats. Slechts mensen die geestelijk zijn en door God zijn toebereid kunnen herders worden. In Handelingen 11 lezen we hoe er een hongersnood in Judea was en hoe de gelovigen van Antiochië hulp stuurden door Paulus en Barnabas.

Toen Paulus en Barnabas in Jeruzalem aankwamen troffen ze de gelovigen in gebed aan. Ze hadden geld meegenomen als ondersteuning voor de behoeftige gelovigen in Jeruzalem, maar zij ontvingen daarvoor ook iets terug, namelijk een nieuwe gebedslast. Zo brachten ze grote zegeningen mee van Jeruzalem naar Antiochië (Hand. 13:1-3). Door anderen te helpen en met hen te delen wat we hebben, ontvangen we een hemelse visie. Als gelovigen moeten we leren om dagelijks te bidden dat de Here ons de behoeftigen op het hart zal leggen. Alle oudsten en herders moeten dit geestelijke geheim leren.

In Nehemia 5:14-15 zegt Nehemia dat hij in al die 12 jaar geen geld of gaven gevorderd heeft van het volk, ook al was hij landvoogd. Vanuit werelds standpunt gezien zou het volkomen terecht zijn geweest als hij geschenken aanvaard had zoals anderen voor hem, die afhankelijk van het volk waren voor brood en wijn. Zij werkten voor geld, naam en faam, terwijl Nehemia in de vreze des Heren werkte.

Ook onder dienaren Gods treffen we sommigen aan die door geld en zucht naar comfort beheerst worden. Ze hebben een “last” om alleen die huizen te bezoeken waar ze geschenken kunnen krijgen. Als ze vinden dat de gemeente niet voldoende in hun behoeften voorziet, gaan ze de mensen in hun preken vermanen en zeggen dat ze niet weten hoe ze de Here moeten vereren met hun rijkdom. Zulke dienaren Gods hebben niet geleerd God te vertrouwen voor al hun behoeften, en als gevolg daarvan blijven ze geestelijk onvruchtbaar. Alleen als we God trouw dienen en afhankelijk zijn van Hem voor al onze behoeften, zonder klagen of mopperen, zal onze bediening overvloedig vruchtbaar zijn. Vele dienaren Gods beweren dat ze door geloof leven. Maar in werkelijkheid leven ze op het geloof van anderen. We moeten ze waarschuwen, dat ze alles alleen voor Hem zullen doen. Als we leren alleen op Hem te steunen, zullen we ontdekken hoe Hij in al onze noden voorziet; God zorgt op wonderbare wijze voor ons en zo leert Hij ons ons geloof te vermeerderen. Als Gods dienaren niet een leven van geloof kunnen laten zien, kunnen ze geen voorbeeld voor andere gelovigen zijn. Als Gods dienaren bedelaars worden, lijdt Gods werk daaronder. Als ze geen leven van geloof kunnen leven, kunnen ze er veel beter maar mee ophouden, want ze doen meer kwaad dan goed. Zulke mensen verdienen het niet Gods dienstknechten te zijn, omdat ze alleen maar Zijn Naam smaadt aandoen. Onze God is een liefdevolle, trouwe God. Door onze bediening en ons geloofsleven behoren we Hem vreugde en voldoening te bereiden.

b) In beproevingen toch overwinnaar

Toen Sanballat, Tobia en Gesem hoorden dat het Nehemia uiteindelijk gelukt was de muur van Jeruzalem te herbouwen, wilden ze Nehemia zelf kwaad aandoen. Wanneer de vijand er niet in slaagt het werk van God te hinderen en als hij ziet dat Gods werk vordert, is zijn volgende wapen een aanval op Gods dienaren persoonlijk. Wij die in Zijn dienst staan moeten dagelijks op elke strijd voorbereid zijn.

In hoofdstuk 6:2,3 proberen Sanballat en Tobia Nehemia af te trekken van zijn verantwoordelijkheid de muur te voltooiën. Op dezelfde wijze zullen wereldse mensen ons proberen te strikken voor wereldse functies, met het motief ons af te houden van Gods werk. Soms zullen ze de gelovige zelfs een erepositie aanbieden, zodat hij door eerzucht gevangen zal worden. We hebben in enkele plaatsen gezien hoe mensen die pas wedergeboren waren en veel interesse hadden in de dingen van God, door de leiders van kerkgenootschappen werden uitgenodigd om een verantwoordelijke plaats binnen die kerk te bekleden, zoals voorzitter of ouderling. Het is zeer onschriftuurlijk om een pas bekeerde oudste te maken. Volgens 1 Timotheüs 3:1-10 en Titus 1:6-9 mag

niemand oudste zijn, tenzij hij beproefd is gebleken. Dit is een manier waarop de duivel pas wedergeboren mensen bedriegt en hen belemmert te groeien in de genade en kennis van de Here Jezus Christus. Als een pasbekeerde ijver toont voor het Woord van God en naar geestelijke groei verlangt, vragen de predikanten hem om een toespraak in hun kerk te houden. Langzamerhand krijgen ook anderen het verlangen om populair te zijn en zo worden velen misleid en worden ambitieus. En dan veroorzaken zulke mensen veel problemen. Men kan zien dat hun gezinsleven niet voorbeeldig is. Hun kinderen zijn opstandig. Zij hebben geen gebedslast. Maar ze willen wel oudste zijn en als ze daar de kans niet toe krijgen beginnen ze moeilijkheden te maken.

In Nehemia 6:5,6 lezen we hoe Sanballat en Tobia Nehemia voortdurend bleven lastig vallen. Toen al hun plannen en middelen daartoe geen succes bleken te hebben, zonden ze hem op subtiële wijze een open brief met allerlei valse beschuldigingen. Ook dat komt in onze tijd voor. Maar ons meest doeltreffende wapen is gebed, waardoor we de zaak in de handen van onze nimmer falende Heer leggen.

c) Gebed: het machtige wapen

Nehemia 6:8 en 9. Vanwege de valse en gemene tactieken van de vijand kwam er vrees in het hart van Gods dienaar. Maar hij riep onmiddellijk God aan en vroeg Hem zijn handen te sterken. Ook in ons leven hebben we gezien hoe de listen van de vijand tenietgedaan worden, als we de Here aanroepen in gebed. Als mensen ons vals beschuldigen, hoeven we onze tijd niet te verspillen door tegen hen in te gaan om onszelf te verdedigen. Alleen volhardend gebed kan de sluwheid van de vijand in al zijn pogingen om ons kwaad te doen tenietdoen. De vijand wordt volkomen krachteloos als wij ten tijde van de aanval vluchten in het heiligdom van het gebed.

Vers 10 en 12. Toen Sanballat en Tobia in al hun plannen en pogingen faalden, bedachten ze toch nog weer iets anders. Ze kopen Semaja, een van Nehemia's medewerkers, om om Nehemia een verkeerd advies te geven, ten einde hem zo te misleiden. In vers 10 lezen we dat deze Semaja Nehemia adviseert om zich in de tempel te verbergen om zo zijn leven te redden. Als Nehemia ingestemd had en zich in de tempel verborgen had, zou hij de vijand stof gegeven hebben tot een kwaad gerucht teneinde een smaad op hem te werpen.

De vijand gebruikt ook in deze tijd dit zelfde wapen tegen de gelovigen. Hij gebruikt dikwijls onze vrienden en naaste familieleden die wereldsgezind zijn om ons verkeerde raad te geven en ons zo te hinderen in ons werk voor de Heer. Zo hebben vele gelovigen hun geloof in God verloren. Als gelovigen

dienen we geen acht te slaan op de raad van wereldse vrienden en familieleden. Als Gods hemelse wil en raad door gebed voor ons gereed ligt, kunnen we elke wereldse raad onmiddellijk in de prullenbak gooien. Volgens Mattheüs 12:46-50 zijn alleen die gelovigen die de wil van God doen de broeders en zusters van de Heer. In het werk van God moeten we ons niet laten leiden door de raadgevingen van wereldse vrienden en familieleden. Zij die dat wel doen worden geestelijk onvruchtbaar. Nehemia zag echter duidelijk in dat Semaja hem een verkeerde raad gaf. Dikwijls jagen mensen die zeggen Gods dienst-knechten te zijn, andere gelovigen de schrik op het lijf. Ze zeggen dat God tot hen gesproken heeft om anderen te waarschuwen over bepaalde dingen en zo zaaien ze onvrede en twijfel in het hart van de gelovigen. Wij moeten de waarschuwing van Gods Woord ter harte nemen, zodat we ons niet laten misleiden door zulke mensen. Gods Woord is ons gegeven om ons dagelijks te onderwijzen en te leiden.

BESLUIT

Vers 15 en 16. Toen de muur voltooid was moesten alle heidenen, inclusief de vijanden, toegeven dat dit werk met de hulp van God gedaan was. Als we biddend en trouw het werk dat de Heer ons heeft toevertrouwd, verrichten en daarin blijven volharden ondanks alle aanvallen van de vijand, net als Nehemia, kan de Heer ons gebruiken om gebroken levens, gebroken gezinnen en zelfs gebroken gemeenten weer te herbouwen.

Wanneer zo'n werk door ons heen tot stand komt, zullen zelfs onze vijanden het zien en tot Gods eer wel moeten erkennen dat het met de hulp van Hem gedaan is.